

las, sense per aixó deixar de predicar als grans, fins aixordals. Un pare á la hora de la mort cridá á sos fills al voltant del llit y 'ls entregá un manat de tronquets lligats y units, dihentlos que probessin si 'ls podian doblegar ó trencar; tots un á un ho intentaren y no lograren ni doblegarlos; allavors e's va desfer, y separats pogueren ab facilitat trencarlas y ferlas bocins. Donchs bè, 'ls digué: vos recomano estiguen ben units, que la *unió dona la forsa*, perque separats y desunits no lograreu res de bo, y perdreu lo que teniu.

Sentiréu queixarse als pagesos de que 'ls governs els espremen y premsan; que la terra produheix poch; que ab treballs poden menjar; que las perduas de animals y cullitas els arruinan, dihent que l' art del pagés es el més dolent; y preguntó jo:

¿Llegiu algún periódich d' agricultura ó llibres per enterarvos dels avensos y ferne prudent aplicació? ¿Sou socis de la Cámara Agrícola? ¿Esteu associats per trobar indemnació á las perduas del bestiar y de las cullitas, com ho están en altres nacions? ¿Esteu units per enviar á Madrid diputats agrícols que defensin vostres interessos, y lograr dels governs se vos fassi justicia? ¿Sou bons cristians pera lograr que Déu beneheixi vostre treball, vostra familia y vostras cullitas? Donchs, si no feu res d' aixó, sino tot al revés, no teniu rahó de queixarvos del art del pagés, qu' es el més bonich, el més útil, el més saludable, el més noble, y fins el més productiu y agradable fet ab gust, bèn entés y bèn practicat.

Perque las plantas visquin sanas, es clar que s' han de cultivarlas, que s' avinguin ab el fret y la calor y la calitat de la terra del pais; que s' han de netejar de encas y trenyinas que niuhen en soca, branca y fullas; que convé donar nitrat de ferro á las groguencas y alguna ruixada d' aygua lisolada ó altre antiséptich per destruir gèrmens; que sobre tot convé propagar els aucells que lliuran á nostras plantas d' insectes enemichs, essen convenient coneixer el pagés els seus amichs pera protegirlos y 'ls seus enemichs pera destruirlos.

El pagés, además dels enemichs que tè al camp, ne tè dintre casa: els primers enemichs son una dona que no sápigga governar y administrar bè la casa, y uns fills dropos ó viciosos; criats renegadors y que no cuydin bè los animals, etc.; per aixó, per molt que vigilin amo y mestressa, may vigilan prou. Un descuyt en un caball, matxo ó bou, pot costar moltes onsas; y un descuyt pot ocasionar s' escalfi y corqui 'l blat y se torni agre 'l vi, lo qual veig qu' es massa freqüent, perdet lo vi y las botas se tornan agreras á causa de la poca netedat y poch lluetat: de res serveix el cullir si no se sab administrar y conservar els fruyts.

Passém la vida entre plantas, y en general no contemplém sa hermosura y maravillosa construcció, ni considerém la seva gran utilitat: las capas circulars y concéntricas dels arbres que 'ns diuhen el número d' anys que contan, la sava que puja y baixa com la sanch en nosaltres; que sols ab quatre elements, carbur, oxígeno, hidrógeno y azoe, se formin tanta varietat de plantas, arbres y fruyts ab tanta varietat de colors y gustos y propietats; plantas que se crián sota terra; altres dintre l' aygua, altres sobre arbres, sobre rocas; las arrels coneixen ahont está l' adob, allargantse fins á trobarlo, per obstacles que trobin, y 'l tronch cap á fora,